

FERNANDO ARTOLA SAGARZAZU «Bordari». *Goraintzi* (Gizalargunaren eskeintza). Ondarrabia, 1968.

Berekiko barne-oharleak ditugu olerkiok. Poesia intimista hoietakoa. Ezin zitekean besterik izan olerkari alargun batek bere egoeratik emazte hilari eskeiniak.

Bertan, emazte hilarentzako maitasun sakonez, neurri gabeko eskeintzak dijoaz, katoliko fede sendotik irtenak. Aurrerantzean geroago nekezago arkituko dan fede zintzo baten oinharri erak ditu. Bere moralaren neurritik ikusita Onassis-Jacqueline ezkontza izugarrizkoa da izan ere eta «Hil da gerore»-n gogorazten digun bezala.

«Ez dakit olerkari naizenik» dio sarrean, baina olerkariak, era askotakoak eta mota askotakoak, landuagoak edo landu gabeak izanik ere, bere barne kezka ta sentipenak agertu behar dituanek, hau ondo betetzen du Bordarik berean.

Bertsoak, ilunak izaki. Hala behar zuten ohartarazi bere bihotzeko maite hilarentzat diranez.

Bordarik beste poesi lan asko ditu aspaldi argitaratuak behar zutenak. Poesiari aguro joaten zaio bere adina denbora joanetakoa ezta horren ongi ikusten. Beraz, azkartu bedi lanok argitaratzen, gaur hobe bihar baino.

Eta poesia liburuak era honetan argitaratu behar dira. Txukun, lasai, garbi, zeren kontu hoietan zer ikusi handia du presentazioak ere. Begietatik gogoz sartzeko presentazioak behar dituzte olerki liburuak.

Liburu hau Valverde-ren inprimeriak moldatua da.

J. S. M.

F. MARCOS DA PORTELA. *Nekazariaren dotrina*. Kriselu-5. Bilbao, 1969.

Atarikoan dion bezala, liburu hau, F. Marcos da Portela basoko teologian doktoreak gailegoz konpondua, eta Gabriel Arestik euskeratua.

Hurrutitik aditzea bagenuen *O catecismo do labrego*, orain euskeraz dugu. Lehen argitalpenak, gailegoz, Orensen ikusi zuen argia 1889-an, eta, X. Alonso Monterok dionez, hamar argitalpen ikusi omen ditu. Gailegoz beste liburuekin ikusi eztana. Beraz, Rosalía de Castro, Curros Enríquez eta Castelao idazle handiekin ere gertatu eztena. 1967-an Vigon egin zuten argitalpena 13.000 alekoa omen zen. Gaztelerazko lehen argitalpenak euskerazkoarekin batean ikusi du argia «Kriselu» sorta berean, 1969-an.

Hau ikusirik, ez dago dudarik lan ederra hartu zuela Arestik hau itzultzean.

Gabrielek berak jarri dio hitzaurrea euskerazkoari. Bere zenbait kexa agertzen ditu euskal argitaldiereri buruz eta baita ere, euskera batuaren kontuan, Euskaltzaindiari buruz. Bai batean eta bai bestean, izango ditu noski bere errazoiak, baina ez bera batasuneruntz ez etortzean. Besteak betetzen ez dutela berak beste bide bat hartzeari ez deritxot aukeratzetik egokiena. Bestela, batasuna zelan behar duanaren exenploa nork eman behar du? *Euskal Harria* argitara ondorean eman zuen hitza berriz ez zuela era hartara idatziko eta batasunezko ortografiara amor emango zuela, baina beste askok Arantzazun aginduak betetzen ez dituztelako, bera, hor dijoa Ubedako muinoetatik zehar. Hori bedori ez ote beste askok Arantzazuko hitzak jan zituzten bezela portatzea? Hontan beintzat ez nator bat gure Aresti-rekin.

Gainera, horrek zertan lagundu dio itzulpenari? Irakurleok ohi-turarik ez dugun ortografiaz idaztean, lana irakur-gaitz bihurtu du, eta horri gaineratzen badiogu euskaldun berriak berez hain gutxi ezagutzen dituen eta erabiltzen dituen herri hizkuntzaren moldeak eta esakerak falta izateak, oraindik nekegarriago egiten duelarik. Beraz, euskerazko hau ezta ez irakur goxoa. Besterik da erderazko itzulpena, Gabrielelek berak Carlos Martinesen laguntzarekin egina. Salketeri ere gutxi lagunduko dio euskera era horrek. Hemen, badi-rudi, Gabriel bere begietara lurra botatzen ari dela.

Dana dala, badira euskeraz itzulpen txarragoak, askoz txarragoak, eta horrek konsolatzen gaitu, esateko *O catecismo do labrego* ere lortu dugula euskeratzea.

J. SAN MARTIN.

